

FRAMTIDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2009 rd

Landsbygden och ett välmående Finland: Statsrådets landsbygdspolitiska redogörelse till riksdagen

Till jord- och skogsbruksutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 27 maj 2009 statsrådets redogörelse: Landsbygden och ett välmående Finland: Statsrådets landsbygdspolitiska redogörelse till riksdagen (SRR 5/2009 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten om de vill får lämna utlåtande i ärendet till jord- och skogsbruksutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet

- regionutvecklingsdirektör Veijo Kavonius och överinspektör Jukka Saarinen, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Leena Anttila, jord- och skogsbruksministeriet
- forskningschef Torsti Hyyryläinen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet
- direktör Juha Kaskinen och utvecklingsdirektör Olli Hietanen, Framtidens forskningscentral
- enhetsdirektör Pasi Rikkonen, Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi
- professor i regionalvetenskap Hannu Katajamäki, Vasa universitet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Sammandrag

Framtidsutskottet anser att det nya landsbygdstänkandet kräver en stark nationell landsbygds politik som driver på en övergripande utveckling av landsbygden. Den landsbygdspolitiska redogörelsen ger en heltäckande beskrivning av den nya landsbygdens möjligheter. Men där saknas en samlande syn på alla delfaktorer. Det nödvändiga samlande greppet kan kanske utläsas ur följande figur:

Det är bra att regeringen har tagit itu med en övergripande analys av landsbygdens tillstånd

och framtidsutsikter och ger den i form av en redogörelse till riksdagen. Beskrivningen av nuläget är i det stora hela lyckad. Redogörelsens infallsvinkel är däremot ganska snäv, mycket traditionell och statisk. Landsbygden ses i stor utsträckning bara som ett objekt för olika slag av stödformer. Utskottet vill att man ser på landsbygden som en livskraftig och utvecklingsduglig del av ett diversifierat näringsliv.

Redogörelsen noterar inte att det redan nu finns många landsbygder och att de alla har många framtidsscenarier. Den största bristen är

att det saknas nya visioner och alternativ. Där saknas också s.k. goda exempel och pilotprojekt som kunde ha presenterats och utvärderats och gett redogörelsen ett konkretare och vassare grepp.

Av innehållsdispositioner att döma har samarbetet mellan ministerier och andra beredare inte varit särskilt intensivt. Det kan delvis förklara varför redogörelsen håller sig till sedvanliga lösningar. Redogörelsen ger inte mycket för vad en mångfasetterad företagsamhet och skogen betyder för landsbygden. Man har inte insett träkunnandets enorma potential. Andra landsbygdsverksamheter tangeras bara i förbigående utan att sammanfattas till en helhet. Den roll som den globala bioproduktionen kan komma att spela för landsbygden i Finland behandlas mycket knapphändigt.

Utskottet anser att jordbruket har fått många nya dimensioner under de senaste årtiondena. Lägenheternas storlek och produktionsinriktning varierar. I jordbruket kan man skilja mellan storföretag som bedriver affärsverksamhet, medelstora jordbrukslägenheter som till största delen är familj jordbruk, ekoodlare, odlare som koncentrerar sig på specialprodukter och olika slag av hobbyodlare. Deltidsodlarna har breddat branschen.

De sommarboende är allt viktigare för landsbygden. Distansarbete ger människor större valfrihet att välja sin bostadsort utan att de förlorar kontakten med arbets- och näringslivet. Redogörelsen saknar en syn på hur arbetslivet och arbetsmarknaden på landsbygden skulle kunna utvecklas och samla många olika näringar under ett paraply.

Det är beskrivande för moderniseringen inom jordbruket att jordbrukarna var den första yrkesgruppen i Finland som effektivt började utnyttja Internet i sitt yrke.

Jordbrukspolitiken kan inte längre ensam täcka in en komplex landsbygd. Att sätta likhetstecken mellan landsbygd och jordbruk gör inte någondera parten rättvisa. Å andra sidan är det viktigt valt att ta hänsyn till landsbygdsutvecklingens särförhållanden. Om landsbygden utlämnas åt marknadskrafterna, EU:s gemensamma

jordbrukspolitik eller projektkonjunkturen, negligeras de faktorer som stöder en ny nationell uppgång för landsbygden.

Skogen har av tradition spelat en central roll för livet på den finländska landsbygden. Den här samhörigheten hotas nu av ett allt mer fragmenterat skogsägande. En betydande del av skogsägarna är stadsbor eller personer med stadsyrken. För landsbygden är konflikten mellan en effektiv virkesutvinning, en allsidig användning av skogarna och skogsvården en svår fråga i framtiden. Den är förknippad med hur vi ska tackla klimatförändringen. Det är inte omöjligt att det uppstår ett tryck från EU:s håll att bevara våra skogar som kolsänkor.

Framtidsutskottet anser att finländskt trä bör utnyttjas som kolsänka främst i form av träprodukter som byggnader och möbler i trä. Användningen av trä för energiproduktion i större skala innebär många nya arbets- och affärsmöjligheter för landsbygden. Möjligheterna ökar redan enligt klimat- och energistrategin.

En av de centrala frågorna när det gäller att utveckla landsbygden är att upprätthålla infrastrukturen. Vägförbindelser och kommunikationer är viktiga. Genom god planering till exempel av spårtrafikens och tågens rutten kan trafiken mellan landsbygden och stadscentren ordnas på ett mer hållbart sätt med tanke på kampen mot klimatförändringen.

För en livskraftig landsbygd i framtiden behövs det decentraliserade energilösningar som beaktar olika områdets särdrag. En välplanerad och välorganiserad decentraliserad energiproduktion bidrar också till sysselsättning och en bättre försörjningstrygghet. Möjligheten att mata in överlopps producerad energi för att användas av andra ökar intresset för denna typ av energiproduktion. Inmatningstarifferna är ett sätt att säkerställa en lönsam produktion av biogas också i mindre enheter på landsbygden. Användningen av trä för energiproduktion (trägas och träflis) bidrar i hög grad till sysselsättning och är ett viktigt inslag i klimatpolitiken.

Ekoeffektiviteten blir i framtiden en strategisk konkurrensfaktor. Det kommer det att ställas allt högre krav på staten, kommunerna, före-

tagen och andra aktörer att bedriva en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar verksamhet, m.a.o. ekologisk konkurrenskraft. Det kräver energikunnande och utveckling av miljökapital men skapar i gengäld nya marknader för innovativa företag.

Klimatförändringen förändrar Finlands ställning i världen. Till följd av uppvärmningen förbättras villkoren för bioproduktion i Finland åtminstone temporärt. Betingelserna för kreaturskötsel förbättras i förhållande till andra länder tack vare stor tillgång på vatten och ökad gräsväxt. Villkoren för bioproduktion i övrigt förbättras också åtminstone temporärt. Framtidsutskottet kommer att se närmare på Finlands förändrade position i den globala bioproduktionen i sitt ställningstagande till slutrapporten från projektet Metsät-ravinto-vesi (Skogar-näring-vat-

ten). Utskottet kommer att analysera det finländska jordbrukets och skogsbrukets framtida starkheter, svagheter, hotbilder och möjligheter i tidsperspektivet 2030+.

Framtidsutskottet anser att det livsdugliga, fria utrymmet kan bli en starkhet för Finland också i andra avseenden än bara med tanke på effektivare bioproduktion. En ren natur och unika vattenområden är viktigare än någonsin. Vi måste se till att bevara dem och utnyttja dem i serviceverksamhet och turism.

Utlåtande

Framtidsutskottet föreslår

att jord- och skogsbruksutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 23 oktober 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marja Tiura /saml
vordf. Jyrki Kasvi /gröna
medl. Mikko Alatalo /cent
Marko Asell /sd
Harri Jaskari /saml
Kyösti Karjula /cent
Jouko Laxell /saml
Päivi Lipponen /sd (delvis)

Marjo Matikainen-Kallström /saml (delvis)
Mats Nylund /sv (delvis)
Sirpa Paatero /sd (delvis)
Lyly Rajala /saml
Kimmo Tiilikainen /cent (delvis)
Pertti Virtanen /saf
Jyrki Yrttiaho /vänst
Jukka Mäkelä /saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Paula Tiihonen,
specialrådgivare Osmo Kuusi.